

Signaler

Lørdag 8. juni

FRA KULTUR OG UNDERHOLDNING

100531
Dagbladet

- JEG HAR ENDRET SYN PÅ QISLING

Hans Fredrik Dahl med ny Quisling-biografi

- På mange punkter fortjener Vidkun Quisling en rehabilitering. Tida er kommet til at vi kan se på mennesket Quisling og okkupasjonen med større interesse enn forargelse, sier historikeren Hans Fredrik Dahl.

Av INGER BENTZRUD

Til høsten kommer første bind i hans Quisling-biografi. Tidsmessig, spenner dette bindet fra Quislings fødsel til hans avgjørende reise til Tyskland sommeren 1939. Bind to skal etter planen utkomme neste år.

- Materialet har sveltet opp slik at det var naturlig å dele det, og 1939 med krigsutbruddet var et passende skille. Første bind konsentrerer seg naturlig nok om det menneskelige og familiære ved Quisling. På mange måter blir det et familieportrett, sier Hans Fredrik Dahl.

Upop statsråd

- Hvilke sider ved mennesket Quisling har fått deg til å endre syn på ham?

- På forhånd trodde jeg han var mindre mottakelig og følsom for omverdenen enn han sannsynligvis var. I 1930-åra var han en forfulgt mann. Han var mellomkrigstidas mest upopulære statsråd, og det sier ikke så lite. Han var i særklasse utsatt, og dette er et interessant stykke pressestudium.

- Upopulær av politiske eller personlige årsaker?

- Også av personlige årsaker. I egne øyne var han den «forfulgte uskyld», og hans subjektive oppfatning er naturligvis interessant for meg som forsker.

I norsk politikk fra 1930 ble Vidkun Quisling betraktet som en gåte. Dette klebet ved ham fra første stund, og ble også formulert av Axel Kielland i 1932.

Quisling hadde vanskeligheter med å bli forstått. Han var en politisk einstøing, men han var også sosialt utilnærmet. For meg er det et poeng å belyse hvordan personlige trekk løper sammen med hans politiske idéutvikling. Det fantes ikke én begivenhet i hans samtid som ikke fikk en personlig fortolkning. De drabelige kampene som pågikk i politikken var «ikke tilfeldige», etter hans syn. Hans liv og lære kunne flyte sammen, men av og til gå hver sin vei.

Litt gal

- Var han gal i klimisk betydning?

- Litt gal, ifølge en av mine kilder. Rettspsykiateren Gabriel Langfeldt vurderte Quisling som paranoid i klassisk forstand, men han kunne kanskje lest litt annet bak-

grunnsmateriale før han trakk konklusjonen?

Det er jo mange som er ræ, og det er vanskelig å avgjøre om Quisling var en i særklasse eiendommelig statsråd, eller om det er ettertidens interesse for personen som gjør at vi finner ræ trekk ved ham.

- Hva er ditt viktigste kilde materiale for biografien?

- Da hans enke, Maria Quisling, døde i 1980, utløste det en kjedereaksjon. Både hennes og mannens samling av brev ble stilt til disposisjon for Universitetsbiblioteket. Det førte igjen til at en privat-samler som John Hveem kunne komme fram med det han hadde. Jeg har gjennom-søkt en rekke arkiver, bl.a. i FN i Geneve der Folkeforbundets papirer har en 60-års-regel. Quislings tid i Folkeforbundet er med andre ord nettopp åpnet for innsyn. Jeg vil påstå at det meste i biografien er belagt med nye kilder.

Ny status

- Disse opplysningene har altså bidratt til et mer nyan-sert syn på Quisling?

- Selv har jeg endret det jeg trodde var «velbegrunnede» oppfatninger, så blir det opp til leserne å trekke egne konklusjoner.

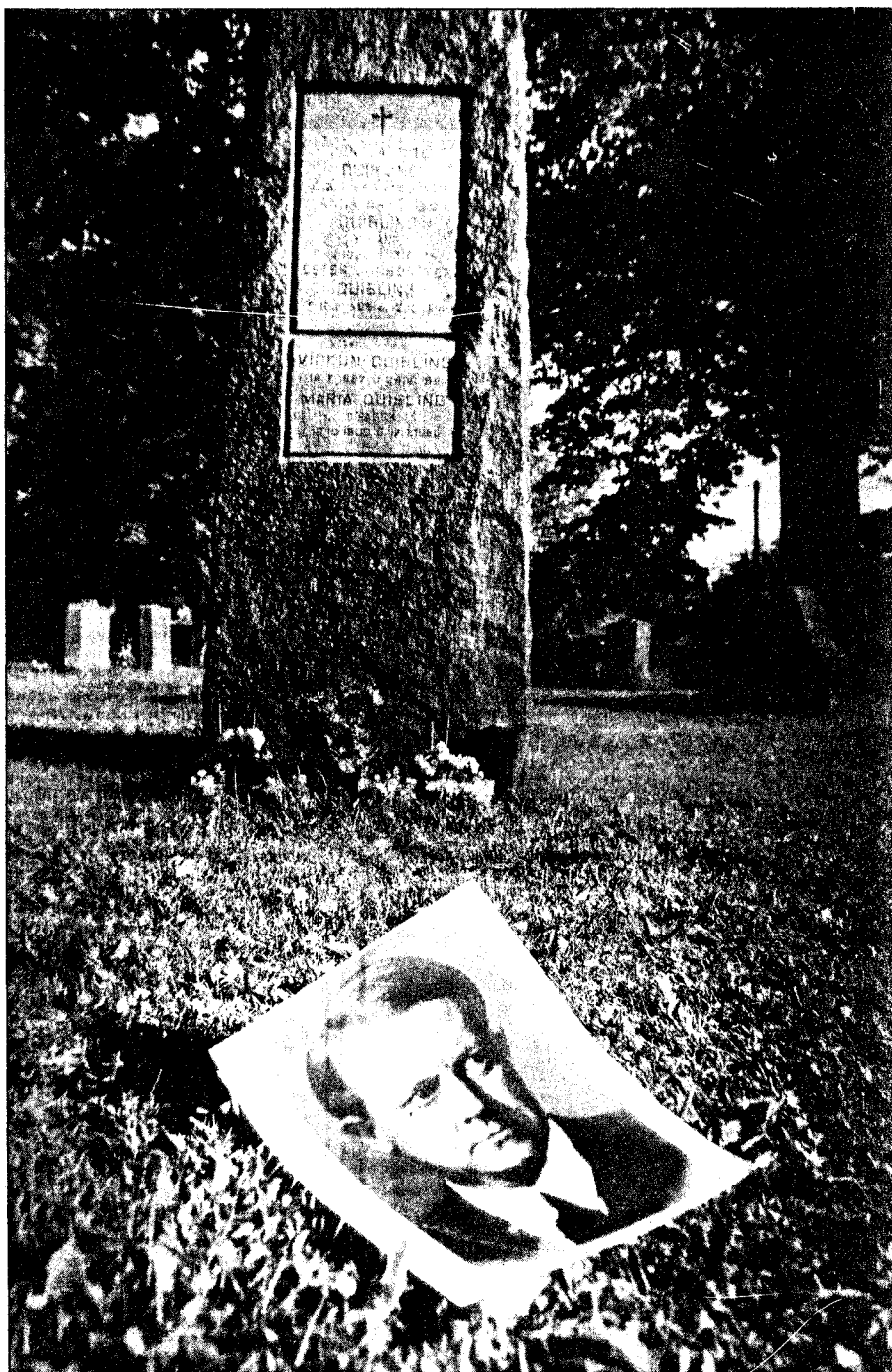
Men jeg vil jo si at Quisling er omspunnet med et hat som grenser til forargelse. Jeg gir noen motforestillinger mot «sannhetene» som har festet seg gjennom mange år.

Tida er kommet til å gjøre opp ny status. Den Quisling-litteraturen som tidligere er skrevet, har formidlet oppfatningene som fantes i den illegale presse under krigen, og mange av historikerne var selv en del av dette miljøet. Fremragende historikere, men deres tradisjon er løpt til ende. Man må alltid spørre seg med hvilken kvalitet og hvilken omsorg for kildene seierherrene skrev historie. Som kjent er historieskriving 50 prosent kildebelagte fakta og resten er tolkning.

- Betyr dette at vi må omskrive deler av vår historie, nesten på samme måten som sovjeterne nå må?

- Jeg tror vi må det. I dag stiller vi andre spørsmål enn dem som levde under begivenhetenes trykk.

Vi må spørre om okkupasjonen av Norge var verre enn tusenvis av andre beset- telser, selv om det forrige generasjon var naturlig å se den som en barbarisk forb- trelse.

Historiker Hans Fredrik Dahl har manuskriptet klart til sin Quisling-biografi, basert på nye kilder som har fått Dahl til å nysensere sitt syn på mannen som ga verden et nytt ord for landssvikere. Første bind utkommer i høst, mens bind to er klart neste år.

(Foto: Bjørn S. Delebekk/Asgeir Valldal)